

Od 2011 roku dziecko pięcioletnie jest objęte obowiązkową edukacją przedszkolną. Ta decyzja władz jest wielkim dobrodziejstwem, gdyż wszyscy zdajemy sobie sprawę z konsekwencji pozbawiania dzieci w tym wieku odpowiedniej stymulacji.

Ewa Zielińska

Pięciolatek w przedszkolu

To nauczycielka wychowania przedszkolnego zadba o wszechstronny rozwój dziecka na rok przed podjęciem obowiązku szkolnego, ukształtuje system wartości, wdroży do pokonywania trudności, ukształtuje odporność emocjonalną i stworzy warunki do rozwijania umiejętności społecznych. Po obserwacji dziecka, sprawdzeniu zakresu jego wiadomości i umiejętności (diagnoza przedszkolaka) będzie miała rozeznanie w jego możliwościach rozwojowych. Do nich dopasuje treści programowe i rozpocznie proces wspomagania w osiągnięciu przez nie gotowości szkolnej.

Na temat rozwoju pięciolatka napisano wiele rozpraw naukowych z dziedziny pedagogiki i psychologii. W jednych zaprezentowano sprawdziany rozwojowe (Franus), w innych w sposób szczegółowy scharakteryzowano rozwój dziecka pięcioletniego. Na potrzeby tego artykułu podjęłam się sporządzić w zarysie charakterystykę dziecka na rok przed podjęciem nauki w szkole, z równoczesnym przypomnieniem zajęć rozwijających wiadomości i umiejętności w ramach realizacji podstawy programowej.

O rozwoju fizycznym i motorycznym

Pięciolatek jest dzieckiem niezwykle ruchliwym, nie potrafiącym długo usiedzieć w jednym miejscu. Najchętniej stale się przemieszcza, kręci, leży na podłodze, pokłada na stoliku, podciera. Ma jeszcze słaby kościec, mięśnie i dlatego jest nieodporny na zmęczenie. Dopiero pod koniec szóstego, a nawet na początku siódmego roku życia kościec i mięśnie twardnieją i wówczas dziecko potrafi zapanować nad swoją ruchliwością. Nauczycielki wychowania przedszkolnego,

wiedząc o tej ogromnej potrzebie ruchu, dbają w swojej codziennej pracy o rozwój fizyczny pięciolatka poprzez codzienne prowadzenie ćwiczeń porannych, co najmniej dwa razy w tygodniu ćwiczeń gimnastycznych ogólnorozwojowych i dwa razy dziennie zabaw ruchowych z różnymi elementami ruchu.

Obserwując pięciolatka, wielokrotnie podziwiamy jego wyjątkową sprawność ruchową w zakresie dużej motoryki. Dziecko pewnie skacze, biega, wspina się, zwinnie pokonuje przeszkody, gdyż ma dość dobrze rozwiniętą koordynację ruchów i koordynację wzrokowo-ruchową. Właśnie w tym okresie życia najczęściej i najszybciej uczy się jeździć na rowerze, nartach i łyżwach.

Ćwiczenia gimnastyczne i zabawy ruchowe nie tylko rozwijają sprawność ruchową, ale także uczą współdziałania i współpracy w grupie rówieśniczej. Z tym wiąże się przestrzeganie wcześniej ustalonych prawidłowości i zasad, a więc ważnych wskaźników funkcjonowania społecznego. Przy okazji realizacji zabaw ruchowych i ćwiczeń gimnastycznych dziecko nabywa doświadczenia z zakresu, np. orientacji przestrzennej, między innymi stosując takie określenia, jak: po lewej, po prawej, w górze, w dole itp.

Nieco więcej problemów sprawia pięciolatkowi funkcjonowanie w zakresie motoryki małej. Niski poziom sprawności rąk, ich niedoskonała koordynacja, a także kłopot w zakresie współpracy oka i ręki przyczyniają się w znacznym stopniu do trudności w nabywaniu umiejętności pisania. W związku z tym nauczycielka kładzie szczególny nacisk na usprawnienie ruchów obu rąk podczas czynności samoobsługowych, higienicznych, a także zajęć plastyczno-technicznych. Ponieważ dziecko pięcioletnie przy niewielkiej

pomocy dorosłego potrafi się ubrać i rozebrać, samodzielnie posługiwać łyżką i widelcem, a także umyć ręce i twarz, wszystkie te umiejętności w przedszkolu są doskonałe. Nasilone działania w zakresie rozwijania sprawności rąk realizowane są poprzez organizowanie dzieciom zajęć i zabaw plastyczno-technicznych typu: wycinanie i wydzieranie z kolorowego papieru, malowanie i lepienie, składanki papierowe, nawlekanie koralików, a także szycie prostym ścięciem. Niestety, podczas wykonywania tych czynności słabe dziecięce ręce szybko się męczą i dziecko albo się zniechęca, albo odmawia udziału w zajęciach, które sprawiają mu trudności. Nauczycielka wychowania przedszkolnego w ciągu całego dnia pobytu dziecka w przedszkolu motywuje, zachęca do wielokrotnego, ale krótkotrwałego podejmowania czynności samoobsługowych, plastyczno-technicznych, gdyż dobrze wie, że dobra sprawność manualna to gwarancja sukcesu szkolnego w procesie pisania.

O rozwoju poznawczym

Dziecko pięcioletnie jest ciekawe świata, ale ma kłopoty z umiejętnością skupiania uwagi. Potrafi skupić się na jednej rzeczy przez czas dłuższy tylko wtedy, gdy ta rzecz go szczególnie interesuje. Jego uwaga nie jest podzielna, dlatego nauczycielki są wyrozumiałe w sytuacji gdy dziecko, bawiąc się zabawkami, nie słyszy, co się do niego mówi. Podobnie jest z zapamiętywaniem, czyli gromadzeniem przez dzieci informacji i przechowywaniem ich w pamięci. Najszybciej dzieci zapamiętują to, na co zwróciły szczególną uwagę lub co je zainteresowało. Jeżeli wiadomości podawane dziecku posiadają duży ładunek emocjonalny, są zapamiętywane szybko i trwale, jeżeli nie, to po chwili dzieci już nie wiedzą, o czym była mowa. Praca nauczycielki koncentruje się na wspomaganiu dzieci w umiejętności skupiania uwagi przez czas dłuższy i świadomego zapamiętywania, a także odtwarzania zapamiętanych informacji. Nie jest to łatwe do osiągnięcia, ale możliwe poprzez prowadzenie różnorodnych zabaw i ćwiczeń z dbałością o wielość powtórzeń.

Pięcioletek, oglądając obrazki, spostrzega różne rzeczy w sposób przypadkowy, często kierując się zainteresowaniami. Nie dostrzega zależności pomiędzy narysowanymi przedmiotami i dlatego często zdarza się, że oglądając i omawiając obrazek w książeczce, mówi: *pociąg jedzie*, a nie: *pociąg jedzie po torach*. Potrafi złożyć w jedną całość pocięty w prosty sposób obrazek i dostrzec około dziesięciu szczegółów, którymi dwa obrazki się różnią.

W zakresie doskonalenia spostrzegawczości wzrokowej nauczycielka skupia się przede wszystkim na dostrzeganiu zależności przestrzennych między elementami obrazka, gdyż to od nich zależą podstawowe umiejętności szkolne, takie jak: pisanie, czytanie, liczenie itp. Stwarza również sytuacje do odwzorowywania przez dzieci różnych wzorów (domek ułożony z figur geometrycznych), scenek przy wykorzystaniu układanki przybijanki (samochód jadący po drodze, a obok rosące drzewa) i układania puzzli.

Spostrzeganie słuchowe przysparza pięcioletkowi wiele trudności. Ma on kłopoty z rozpoznawaniem zależności czasowych, takich jak: kolejność słów w zdaniu, głosek w słowie, a także odległości czasowych między głoskami i czasem

Promocyjna cena rowerków WINTHER

Wszystkie elementy stalowe
lakierowane proszkowo

Uchwyt kierownicy
z mocnej i trwałej gumy,
kierownica wyposażona
w ogranicznik

Ergonomiczne siodełko
z polietylenu

Pedały i koła wykonane
z mocnego polipropylenu

Pełne opony,
bezpieczne koła bez szprych

3 lata gwarancji na ramę i widelec

11
MODELI

Znajdziesz w katalogu
na stronach 658-660

10%
RABATU

Promocja ważna do
31.08.2011

educarium spółka z o.o.
telefon 52 320 06 40 • www.sklep.educarium.pl

Pięcioletek gotowy do podjęcia obowiązków szkolnych:

- **jest sprawny ruchowo**, czyli biega, skacze, stoi na jednej nodze, robi przysiad i kopie piłkę;
- **ma sprawne ręce**, czyli potrafi się umyć i posługiwać łyżką, wycinać nożyczkami, wydierać, lepić, właściwie trzyma ołówek (kredkę, pędzel) i poprawnie się nim posługuje, chętnie rysuje, nawleka koraliki itp.;
- **ma dobre spostrzeganie wzrokowe**, czyli lubi oglądać obrazki w książkach, potrafi znaleźć szczegóły, którymi różnią się dwa obrazki, układa według wzoru;
- **ma dobre spostrzeganie słuchowe**, czyli dzieli zdania na wyrazy, wyrazy na sylaby w zakresie analizy i syntezy, wysłuchuje głoski w nagłosie, wygłosie i w śródgłosie (na miarę swoich możliwości);
- **mówi poprawnie** pod względem artykulatoryjnym i opowiada, opisuje obrazek.

trwania głosek (si – ś). Niestety, te umiejętności są niezbędne w nauce czytania i pisania ze słuchu, a także podczas liczenia. Z wielką przyjemnością dzieci tworzą proste rymy, odtwierzają rytmy (wyliczniki), dzielą wyrazy na sylaby i po wielu ćwiczeniach przygotowujących potrafią wyodrębnić samogłoskę i spółgłoskę na początku słowa. Nauczycielka pracująca z dziećmi pięcioletnimi skupia się przede wszystkim na zabawach i ćwiczeniach kształtujących gotowość do nauki czytania: różne warianty układania opowiadań, uświadomienie, że opowiadanie składa się ze zdań, a zdanie z wyrazów, dzielenie wyrazów na sylaby, wyodrębnianie głosek na początku, na końcu i w środku słowa.

Dziecko pięcioletnie gromadzi wiedzę poprzez doświadczenia. Często jest to wiedza powierzchowna, nieuporządkowana i zgromadzona w umyśle pod postacią wyobrażeń. Wyobrażenia te wykorzystywane są zwykle w konkretnej sytuacji, poprzez łączenie wiedzy na zasadzie skojarzeń. Rok przed podjęciem obowiązku szkolnego dziecko ma też kłopoty z tworzeniem nowych informacji w procesie przetwarzania informacji już posiadanych. A zatem myślenie pięcioletka nie zawsze jest logiczne, ale oparte na cechach wyglądu zewnętrznego obiektów i porównywaniu ich pod kątem różnic i podobieństw. Sporo kłopotów dziecko napotyka w czasie operacji myślowych niezbędnych podczas grupowania obiektów, informacji podobnych do siebie (klasyfikacja) oraz przy tworzeniu pojęć i ich definiowaniu. Rola nauczycielki wychowania przedszkolnego w pracy z pięcioletkiem polega na organizowaniu zabaw, zajęć i sytuacji edukacyjnych, podczas których dziecko ma okazję do dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych (historyjki obrazkowe), gromadzenia doświadczeń w zakresie grupowania obiektów ze względu na ich przeznaczenie i miejsce, gdzie się znajdują, a także ich segregowania według wyróżnionych cech i definiowania.

Dziecko pięcioletnie podczas zabaw, zajęć, sytuacji edukacyjnych i gier rozwija myślenie matematyczne. Liczy obiekty, przestrzegając obowiązujących reguł na miarę swoich możliwości, dodaje i odejmuje na konkretnych lub materiałach

zastępczym oraz wie, co oznacza ostatni wymieniony liczebnik. Rozumie pojęcia *więcej*, *mniej*, *tylko samo*, ale jeszcze ma kłopoty z odpowiedzią na pytanie: *o ile więcej*, *o ile mniej*. Rozwiązuje proste zadania z treścią, rozpoznaje i nazywa podstawowe figury geometryczne. Przygotowując dziecko pięcioletnie do szkoły, nauczycielka przedszkola organizuje zabawy matematyczne, podczas których dzieci nabywają umiejętności matematyczne i rozwijają myślenie logiczno-matematyczne.

Innym niezwykle ważnym problemem jest mowa, czyli porozumiewanie się, zarówno z dorosłymi, jak i dziećmi. W wieku pięciu lat dzieci powinny prawidłowo wymawiać głoski, wypowiadać się zdaniami na temat swoich przeżyć i doświadczeń, a także rozumieć kierowane do nich polecenia. Jeżeli wymowa dziecka jest nieprawidłowa, powinno się ono znaleźć pod opieką specjalisty logopedy, gdyż w szkole napotka trudności w pisaniu ze słuchu, np. dyktand, ponieważ będzie pisał tak, jak mówi. Nauczycielka przedszkola, pracując z pięcioletkiem, kładzie ogromny nacisk na rozwijanie jego mowy i wzbogacanie słownictwa. Odbywa się to poprzez czytanie książek, rozmowy przy obrazku, zachęcanie do tworzenia przez dzieci opowiadań, organizowanie teatrzyków kukielkowych itp. Współpracując z logopedą, zadba o poprawne wybrzmianie wywołanej głoski nie tylko w trakcie prowadzonych ćwiczeń ortofonicznych, ale i podczas porozumiewania się w różnych sytuacjach w ciągu dnia.

O rozwoju emocjonalnym

Dzieci pięcioletnie kierują się przede wszystkim emocjami. Są one silne, gwałtowne i często nieadekwatne do bodźca. Często widzimy, jak łatwo dzieci przechodzą z płaczu w śmiech i ze śmiechu w płacz. Najchętniej robiłyby tylko to, co sprawia im przyjemność, i bronią się przed tym, co jest dla nich przykre, gdyż emocje są głównym motywem ich działania. Emocjonalnie są kruche i nie radzą sobie w nowych, często trudnych dla nich sytuacjach. Mają też problemy z umiejętnością znoszenia porażek, pokonywaniem trudności, przewidywaniem skutków swojego działania. Niestety, na ich dynamiczne reakcje i zachowania mamy niewielki wpływ. Pracując z pięcioletkiem nad kształtowaniem odporności emocjonalnej, nauczycielki organizują sytuacje sprzyjające kształtowaniu emocji pozytywnych, gdyż one są źródłem aktywności i poznawania rzeczywistości. Prowokują dzieci do powtarzania sytuacji, np. edukacyjnych, gdyż mają one duże znaczenie w procesie uczenia się. Najlepiej kształtować u dzieci odporność emocjonalną poprzez nauczenie ich sztuki konstruowania gier. W ten sposób możemy przyzwyczajać je do: racjonalnego radzenia sobie w sytuacjach trudnych, łagodniejszego znoszenia porażek, kształtowania nawyku uważnego słuchania instrukcji, wspólnego ustalania zasad i respektowania ich w działaniu, do rozumnego kierowania swym zachowaniem w sytuacjach pełnych napięcia, ustalania związków przyczynowo-skutkowych, korygowania swoich zachowań. Pracując z dziećmi, nie tylko pięcioletnimi, należy pamiętać o chwaleńniu i nagradzaniu właściwych postaw i zachowań, gdyż w ten sposób przyczyniamy się do ich utrwalania.

O rozwoju społecznym

Dziecko pięcioletnie odczuwa potrzebę przebywania w grupie rówieśniczej. Dzięki temu rozwija umiejętności społeczne niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi. Dzieje się to najczęściej podczas wspólnych zabaw i zajęć. Chcąc uczestniczyć w nich bezkonfliktowo, dzieci muszą wspólnie ustalać zasady postępowania i ich przestrzegać. Konieczne jest też panowanie nad emocjami w relacjach z innymi, np. podczas wspólnych zabaw. To właśnie zabawy są znakomitą okazją do naśladowania sposobu zachowania kolegów. Z jednej strony, gdy ich oczekiwania nie są zaspokajane, skarżą, obrażają się, odchodzą od zabawy lub proszą dorosłego o pomoc. Z drugiej zaś przejmują się problemami rówieśników, wzajemnie się pocieszają, pomagają sobie, a nawet okazują współczucie. Przebywając w grupie, dzieci uczą się współdziałania, współpracy, podejmowania decyzji, dzielenia się zadaniami i rozwiązywania konfliktów. Często też uświadamiają sobie mocne i słabe strony innych dzieci i dzięki temu kształtują swoją opinię o nich. Jest to także znakomita okazja do porównywania siebie z innymi. Kształtowanie umiejętności społecznych w przedszkolu odbywa się podczas zabaw i zajęć edukacyjnych i ma duży wpływ na nabywanie wiadomości i umiejętności. Proces uczenia się najczęściej jest realizowany w kontaktach społecznych, między innymi poprzez partnerskie relacje między dziećmi. Społeczne uczenie się pomaga w porozumiewaniu się i nabywaniu kompetencji językowych, a także w nabywaniu umiejętności obdarzania uwagą osoby, do której się mówi. Nauczycielki wychowania przedszkolnego codziennie stwarzają sytuacje pomagające dzieciom w lepszym funkcjonowaniu w grupie społecznej, zarówno w sali zabaw, jak i podczas pobytu na powietrzu.

Wszyscy dobrze wiemy, że rok pobytu w przedszkolu to za krótki czas, aby każdy pięcioletek osiągnął pełną gotowość do podjęcia obowiązku szkolnego we wszystkich obszarach edukacyjnych. W jednych będzie bardzo dobry, w innych nieco słabszy, a w jeszcze innych może napotykać trudności. Różnice indywidualne pomiędzy dziećmi pięcioletnimi są tak znaczne, że honorowanie ich jest koniecznością. Dlatego każda nauczycielka wychowania przedszkolnego po przeprowadzeniu diagnozy przedszkolaka zajmuje się wspomaganiem rozwoju dziecka w tych obszarach edukacyjnych, w których jest ono słabsze. Gwarancją sukcesów szkolnych będzie kształtowanie gotowości szkolnej dziecka przy ścisłej współpracy z rodzicami. ■

W następnym numerze:

Wspomaganie rozwoju, wychowania i kształcenia pięcioletków – umiejętności społeczne.

Ewa Zielińska – wieloletnia nauczycielka wychowania przedszkolnego. Współautorka programów edukacyjnych, publikacji dla nauczycieli artykułów dla rodziców. Wspólnie z prof. Edytą Gruszczyk-Kolczyńską prowadzi badania nad metodami lepszej efektywności procesu wychowania i kształcenia dzieci w warunkach przedszkola. Jej działalność przyczyniła się do zmiany rzeczywistości przedszkolnej w zakresie wspomagania rozwoju umysłowego dzieci, zwłaszcza edukacji matematycznej.

www.comes.pl

Kolorowe plac zabaw

COMES[®]
SOKOŁOWSCY

**Producent trwałych
i kolorowych urządzeń
placów zabaw**

COMES Sokołowski Sp.J.
26-500 Szydłowiec, ul. Kościuszki 128A
tel. 48 6174817, fax 48 6174819
e-mail: comes@comes.pl www.comes.pl

